

JEDNA

Moje prateta Marjam sbírala barvy a třídila je. O dvě generace později jsem dostal jméno po jejím imaginárním příteli. I když možná nešlo o fantazii. Možná jsem to byl skutečně já. Protože teď se scházíme u řeky a já ji učím psát.

Ve třináctém století ležel Bét Darás jako jedna z vesnic obklopených zahradami, olivovými háji a na severu ohraničených jezerem na poštovní stezce mezi Káhirou a Damaškem. Pyšnil se karavanserájem, starým zájezdním hostincem u cesty, který sloužil nevysychajícímu proudu cestovatelů putujících po obchodních trasách z Asie, severní Afriky a jihovýchodní Evropy. Mamlúci jej vystavěli v roce 1325, když vládli v Palestině, a vesničané mu celá další staletí říkali *al-Chán*. Na Bét Darás shlížely pozůstatky hradu, jež zbudovali zkraje dvanáctého století křižáci na troskách citadely, kterou nechal o téměř tisíc let dříve postavit Alexandr Makedonský. Z někdejšího sídla mocných zanechala historie ruiny, a to, co zbylo, zůstalo stát křehké a plné nahromaděného času. Hrávaly si tu děti a mladé dvojice se tu ukrývaly před všímavýma očima.

Řeka, překypující božskou plejádou ryb a vegetace, si razila cestu Bét Darásem, přinášela s sebou požehnání a odnášela vesnický odpad, sny, pomluvy, modlitby a příběhy, jež vylévala do Středoziemního moře severně od Gazy. Voda valící se přes kameny šuměla tajemství země a času, vlnila se do rytmu plavčího se, skákajícího, bzučícího a poletujícího života.

Když bylo Marjam pět let, ukradla své sestře Nazmíje černé oční stíny a napsala jimi modlitbu na list, který hodila do bét-daráské řeky. Byla to modlitba za skutečnou tužku a dovolení vstoupit do budovy, kam chodíte, když máte tužku. To, co napsala, byly – přestože tu stála základní škola se dvěma míst-

nostmi a čtyřmi učiteli placenými z měsíční sbírky pořádané mezi vesničany – samozřejmě jen klikyháky. Dál sledovala bratra a další školáky, jak si v uniformách nesou v jedné ruce tužku – skutečný symbol postavení – a na zádech jim poskakují aktovky, zatímco stoupají do kopce ke kouzelnému místu se dvěma místnostmi, čtyřmi učiteli a spoustou, spoustou tužek.

Ukázalo se, že Marjam nepotřebuje školu, aby se mohla učit, jen tužku a papír. Vytvořila si imaginárního kamaráda Cháli-da, jenž na ni každý den čekal u bétdaráské řeky, aby ji naučil číst a psát.

Barva řeky představovala pro Marjam záhadu, sedávala na jejím břehu a přemítala o tom, co vypadalo jako bezbarvost, jež si půjčovala odstíny od všeho kolem. Za jasných dní byla zářivě modrá stejně jako nebe. Na jaře, když měl svět obzvlášť zelenou barvu, zezelenala i řeka. Občas byla průzračná a jindy kalná a špinavá. Zajímalo ji, jak může mít řeka tolik barev, když moře je vždycky modrozelené, kromě noci, pochopitelně, kdy všechno přikryla čistota černi a uložila to k spánku.

Po dlouhém dumání mladá Marjam usoudila, že jen některé věci mohou měnit barvy. Brzy také pochopila, že její zrak se od toho, kterým se dívají na svět ostatní, liší. Lidé měnili barvy podle toho, jakou měli náladu, ale její sestra Nazmíja říkala, že ty změny dokáže vidět jenom Marjam. Sytě modrou mívali modlíci se lidé, i když ne vždycky. Výrazy tváří nemusely vždycky jejich barvě odpovídat. Bílé aury působily zákeřně a někteří lidé je měli, přestože se usmívali. Žlutá a modrá představovaly upřímnost a štěstí. Černá byla ze všech nejčistší, aura miminek, absolutní dobroty a veliké síly.

Květiny a ovoce měnily odstín podle ročních období. Stejně tak stromy. A kůže na Marjaminých rukou, od hnědé po hodně tmavě hnědou v létě. Vlasy však měla vždycky černé a oči ta-

kové, jaké byly: jedno zelené a druhé do oříškova. Levé zelené oko měla radši, protože se do něj všichni rádi dívali, Nazmíju ale znervózňovalo, že její malou sestru by mohl proklít *hasad*, neštěstí, které způsobuje uhranutí vyvolané závistí.

Má sitto Nazmíja mi vyprávěla, že byla nejkrásnějším děvčetem v celém Bét Darásu. Říkala, že byla i nejopovázlivější, a já se snažil představit si sitto se vši krásou její mladé nezbednosti.

Nazmíje připadla povinnost Marjam před zlem *hasad* chránit. Někteří lidé měli planoucí, lačné oči, jež snadno seslaly kletbu, i když to ani nezamýšleli. Nazmíja proto trvala na tom, aby Marjam nosila modrý amulet, který měl závist lidí vůči jejím jedinečným očím zahnat, a navíc nad Marjam pravidelně čítávala koránské *súry*, aby jí zajistila ještě větší ochranu.

Jednou došla mezi Nazmíjinými kamarádkami řeč na Marjaminy oči, když u řeky praly šaty. Většina z nich se nedávno provdala a čekaly první dítě, ale jiné, jako Nazmíja, zůstávaly stále svobodné. „Jak může mít zelené jenom jedno oko?“ zeptala se jedna.

Nazmíja odhodila šátek, odhalila henou obarvené kudrny jako Medusiny vlasy, se žbluňknutím ponořila bratrovu bílou košili do škopku a zažertovala. „Nějaký římský hřebec nejspíš před pár sty lety zasunul svoje péro do linie našich předků a teď to chudákovi mojí sestře čumí z oka.“

V soukromí ranní ženské svobody, kdy se pralo prádlo, se všechny s rukama po lokty ve škopcích rozesmály. „Věčná škoda,“ dodala další, „že to nebyl dvouhlavý had, mohla mít zelené obě oči.“

„A nejvíc toho musela litovat tvoje praprabába, Nazmíjo,“ přisadila si další. „Dvouhlavý had by se jí určitě líbil!“ Jejich smích vystoupal o další oktávu výš, osvobozený vulgární nemravností, již se opovážily. Nazmíja dokázala snadno rozbít dekorum, umožňovala lidem kolem sebe uvědomit si, co nepojmenovaného se jim skrývá v srdcích. Chovala se tak bez-

ohledně, že to její přítelkyně zároveň přitahovalo i vyvádělo z míry. Jen málokdo si dovolil ji pokárat, protože i když její jazyk dokázal mluvit tak sladce, až srdce jihlo, uměl být i jedovatým žihadlem nebo cestou k příšerným nepřístojnostem. Lidé ji za to milovali i nenáviděli.

Nazmíja věřila, že neobvyklá barva sestřiných očí souvisí s její zvláštní schopností vytušit nespátržené. Marjam nebyla jasnovidka, ale viděla, jak lidé září.

„Jak to myslíš, že ,září?‘“ zeptala se jí Nazmíja jednou.

„Září!“ Marjam opsala rukou vzduch kolem Nazmíjiny hlavy. „Přímo tady,“ vysvětlovala. Nazmíja pochopila, že vnitřní svět každého člověka vytváří barevnou aureolu, kterou dokáže vidět jen její malá sestra Marjam. Rodina poté strávila celé dny testováním Marjaminých schopností. „Dobře, tak mi pověz, jak se cítím teď,“ vyzval ji bratr Mamdúh, když se vrátil domů po rvačce s kluky ze sousedství. „Jsi červený a zelený,“ odvětila Marjam a vrátila se zpátky k tomu, co právě dělala. „Červená se zelenou znamenají, že jsi vyděšený a nadržžený,“ pošklebovala se mu Nazmíja.

„Marjam nemá ponětí, co znamená nadržžený, takže vím, že lžeš, ty nestydatá holko!“ Mamdúh dal Nazmíje záhlavek a utekl se schovat.

„Radši uteč, chlapečku!“

„Je mi líto toho chudáka osla, co si tě vezme,“ hulákal Mamdúh a kryl se za dveřmi.

Nazmíja se smála, což Mamdúha ještě víc rozzlobilo.

Přestože Marjamina zvláštní schopnost časem slábla, zůstala jedním z rodinných tajemství a Nazmíja ji využívala ve svůj prospěch. Když k nim domů přišla matka a sestry nápadníka, aby se s Nazmíjou seznámily, chovala se k nim povýšeně a jízlivě, protože Marjam dokázala vycítit, že jim Nazmíja nepřijde pro jejich syna dost dobrá. Na trhu zostudila spoustu obchod-

níků, kteří se jí pokusili ošidit. Marjamine dar představoval její tajnou zbraň a Nazmija o něm zakázala mimo domov mluvit, stejně jako zakázala mluvit o Sulajmánovi.